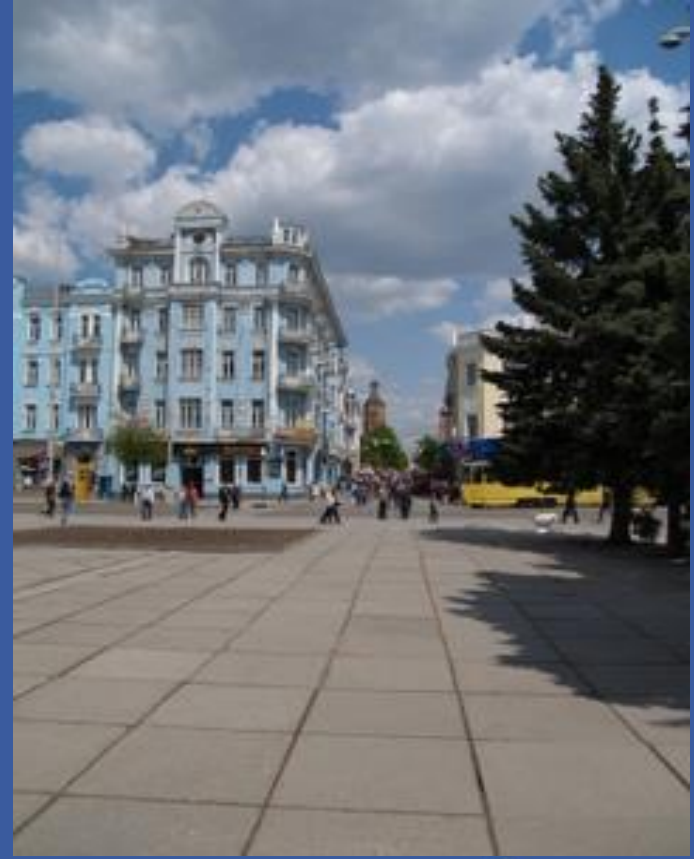

«Ігор Савченко. Він - України син»

Вінницька земля –
батьківщина багатьох
обдарованих, яскравих і
харизматичних
особистостей, які стали
гордістю не тільки
національної історії та
культури, але й ввійшли до
пантеону слави інших країн,
усього людства. Вінничани,
в якому б куточку
неосяжного світу вони не
перебували, завжди
зберігають у своїх серцях
вогонь любові до рідного
краю, відчувають зв'язок зі
своєю великою родиною.

В історії українського кінематографа Ігор Савченко по праву вважається одним із найвизначніших. Його неодноразово називали постаттю номер два – після Олександра Довженка. Однак у мистецтві поділ за ранжиром – справа невдячна, адже кожен справжній митець є яскравою індивідуальністю, і саме таким його сприймають глядачі.

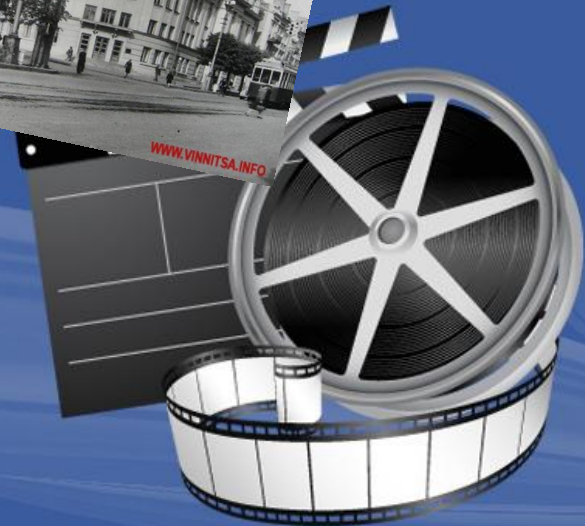
Народився кінорежисер у
Вінниці 11 жовтня 1906
року. Місто над Південним
Бугом було для митця не
просто географічним місцем
народження – воно
відіграло величезну роль у
становленні особистості та
подальшій творчій біографії.
Тут він прожив
дев'ятнадцять років, аж
поки вирушив далі на
“завоювання світів”.

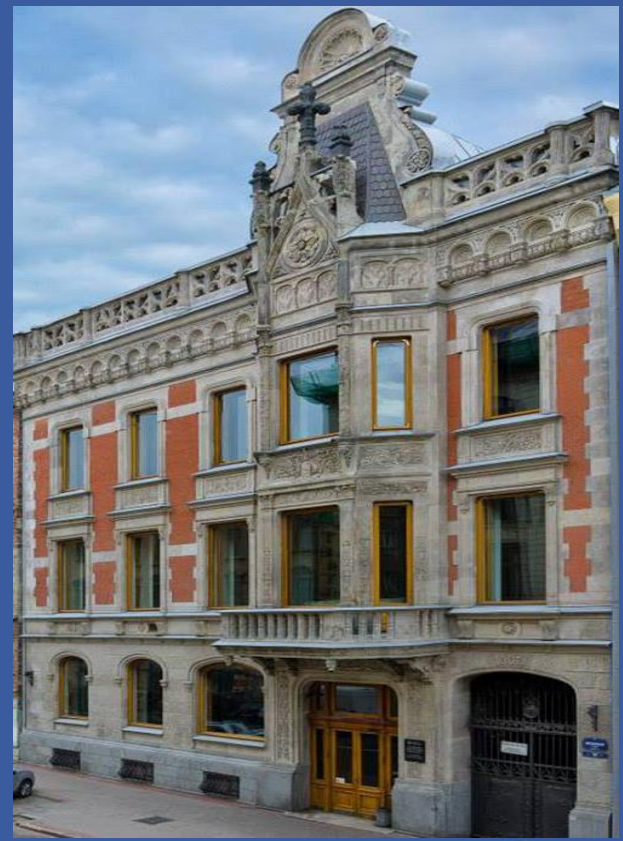
Після закінчення семирічки в 1921 році, Ігор Савченко вступив до театральної студії досить відомої провінційної актриси Арди – Світлової, де навчався дикції, танців та драматичного мистецтва і одночасно пішов працювати до театру, в якому він був і бутафором, і реквізитором, і навіть художником. І.Савченко, блискуче зігравши Бальзамінова у випускному спектаклі «Святковий сон до обіду», закінчив навчання у студії і був зарахований до Вінницького театру як актор. У 1925 році разом зі своїм однолітком, теж майбутнім кінорежисером Віктором Ейсмонтом, дев'ятнадцятирічний Ігор Савченко організував модну в ті часи «живу газету» – пересувний робітничий театр «Червона краватка», який був відомий далеко за межами Вінниці.

Про сім'ю Савченка відомо небагато. Його мати, Софія Іванівна, закінчила в Києві гімназію, потім – інститут імені М.В.Лисенка (нині – консерваторія). Вона мала чудовий голос, тож не дивно, що обрала фах, пов'язаний з музикою. Крім української та російської мов знала також французьку, німецьку, польську. Після переїзду до Вінниці, вже у передреволюційну пору, працювала коректором у друкарні, кореспондентом губернської газети “Юго-Западный край”, викладала вокал у музичному технікумі. З 1936 року Софія Іванівна працює в бібліотеці імені К.А.Тімірязєва на посаді контролера у читальному залі, стежила, щоб ніхто не порушував тишу. Колеги жартома її називали “зав. тишею”. В період окупації знання німецької мови дозволило жінці влаштуватись на роботу в радіовузол, після відступу німецьких військ повернутись на колишню роботу, але вже на посаду бібліотекаря. За спогадами ветерана бібліотеки Надії Вікторівни Мельник, яка тоді працювала разом із Софією Іванівною і не раз була в її скромній однокімнатній квартирці, вона дуже гарно співала і цю любов до співу, до української пісні передала сину. Вона жила у Вінниці до серпня 1945 року, коли Ігор Савченко, який уже перебував у розквіті таланту, забрав її до себе в Москву.

Працював митець актором і режисером. Обласний простір був замалим для Савченка – у 1926 році із шістьма рублями в кишені, але сповнений ентузіазму і сподівань на щасливе майбутнє, Ігор разом з майбутньою дружиною Тетяною їде до Ленінграда вступати в театральний інститут, який до реорганізації був Петроградською Школою театральної майстерності

Фізика, хімія, математика були настільки нецікавими для Ігоря Савченка, що через них вступні іспити в Інститут сценічних мистецтв він майже провалив. Втім, справжнім фурором, підкріпленим оплесками, став для Ігоря Савченка іспит з майстерності, після якого, незважаючи на погані оцінки з загальноосвітніх дисциплін, він був зарахований до Ленінградського інституту сценічних мистецтв у майстерню Леоніда Сергійовича Вівьєна, який не стримував потяг своїх студентів до всього нового, що тоді вільно кипіло в мистецькому котлі. Стипендії, певна річ, не вистачало, тому Ігор Савченко багато працював аби вижити: мив посуд, перебирав овочі, проте майже кожного дня ходив до театрів, музеїв і навіть зібрав невеличку бібліотеку. Л. Вівьєн помітив наполегливого і здібного студента, якому вже на третьому курсі доручив поставити у філіалі Олександринського театру виставу «Справа №...». Вистава, сповнена цікавої суміші традиційної школи Олександринки з новаторськими експериментами «Синьої блузи», мала успіх і молодому режисерові було запропоновано після закінчення інституту залишитися в театрі. Але навесні 1929 року Савченко поїхав до Баку на переддипломну практику в Театр Робітничої Молоді (ТРАМ) і не повернувся до Ленінграда. Двадцятидворічний Ігор Савченко, який так і не закінчив навчання у Вівьєна, став актором і художнім керівником Бакинського ТРАМу, в якому за три роки поставив шість спектаклів, в яких, однак, уже відчувався своєрідний почерк. І. Савченко завжди шукав нові шляхи в мистецтві – ще на початку своєї творчої кар'єри, у Бакинському ТРАМі, вразив усіх своєю постановою «Нафти», в якій, окрім великої кількості новаторських введень, були використані кадри режисера Олександра Маковського і оператора Манакова, в яких герої біжать на пожежу «догори ногами».

Там же, в Баку, Ігор Савченко, тепер уже режисер і сценарист, робить два фільми: навчальний для політехнічної школи «Люди без рук» та по-юнацькому задиристий агітаційний фейлетон «Микита Іванович і соціалізм». Микитою звався куркуль, виразно зіграний самим Савченком. Фільм палко агітував за колгоспи, але, згідно з неформальними спогадами (схоже, стрічку забуто, про неї не згадують офіційні довідники), гротескними вийшли не лише куркулі, а й комсомольці. Один із них марно намагається, наприклад, стерти нові калоші, бо ж треба мати зношену гуму, аби було що здати на вторсировину. Цим і завойовує серце коханої — комсомольського секретаря.

У Баку Савченко здійснив і більш солідний, хоч і не самотійний, кінодебют. Разом із М.Жаровим він зіграв у «26 комісарах» режисера М.Шенгеля. Грало не комісарів, а есерів, тобто представників, так би мовити, «іншої революції»; вийшло переконливо. 1932 року Ігор Савченко з ТРАМом потрапив на гастролі до Москви, де й залишився худруком аналогічного тамтешнього театру. Невдовзі познайомився з поетом Олександром Жаровим, чия поема «Гармонь» заходився екранізувати. Працював завзято, і зрештою з'явилася перша радянська музична комедія. Саме з «Гармоні», а не з «Веселих хлоп'ят», починає свій відлік хода мюзиклу по СРСР.

Після музичної комедії Савченко робить не надто вдачу спробу зняти у 1936 році романтичну комедію «Випадкова зустріч», а наступного року переробляє на стилізовану під українську «Думу про козака Голоту» повість А.Гайдара «РВР». Студія «Міжрабпом», де він тоді працював, саме перетворювалася на «Союздитфільм». Робота, здійснена начебто для дітей, провокує в її автора недитячий потяг до рідної, ненадовго призабутої ним України, чиєю другою після Довженка кінематографічною постаттю він буде майже всі ті роки, що йому лишилося прожити.

Ось, власне, й починається відлік шедеврів. Хоча не всі одностайні в оцінці «Вершників», які знімалися в Києві протягом 1938–1939 років, не запам'ятися ця кіноверсія повісті Ю.Яновського не може. Після «Вершників» І.Савченкові випадає нагода, як сьогодні сказали б, вигідно скористатися кон'юнктурою. 1939 рік: до України приєднано її західну частину. На хвилі офіційних антипольських настроїв стає можливим задум «Богдана Хмельницького», що вийде перед самою війною 1941 року. Набагато менше людей бачили Савченкові новели у фронтових кінозбірниках, його перший досвід у техніці трьох кольорів «Іван Нікулін — російський матрос» (1944) та його «Старовинний водевіль» (1947), і лише трохи краще відомий недавно реанімований «Третій удар» (1948).

Але справжньою вершиною творчості Ігоря Савченка, його лебединою піснею став біографічний фільм “Тарас Шевченко”. Спершу літературною основою його планувалося обрати повість О. Ільченка “Петербурзька осінь”, проте режисера сценарій не задовольнив. Він сам засів за сценарій, звернувшись до всіх доступних джерел про життя та творчість поета. Студії над художньою спадщиною, щоденниковими записами, листами, спогадами сучасників, літературознавчими дослідженнями дозволили викристалізувати замисел, реалізація якого ледве вмістилася б у дві серії. І тоді Савченко безжально викреслює все зайве, залишаючи тільки найбільш характерні деталі, а зображуваний період обмежує 1841-59 роками. На роль Шевченка він запрошує молодого актора С.Бондарчука.

Під час роботи над «Тарасом Шевченком» Савченко багато розповідав своїм учням про колір і про колірну композицію. Він вважав, що при творчому застосуванні колір принесе в кінематограф стільки ж, скільки приніс свого часу і звук. На жаль, реалізувати цікаву колірну композицію «Тараса Шевченка» Савченкові так і не вдалося з технічних причин – ера кольорового радянського кінематографа лише розпочиналася. Однак закінчити фільм Савченкові не вдалося. Роботу над ним перервала невиліковна хвороба. Для лікування режисер від'їжджає до Москви і назад уже не повертається. Завершували працю над фільмом «Тарас Шевченко» учні Савченка О.Алов, В.Наумов, П.Файзієв.

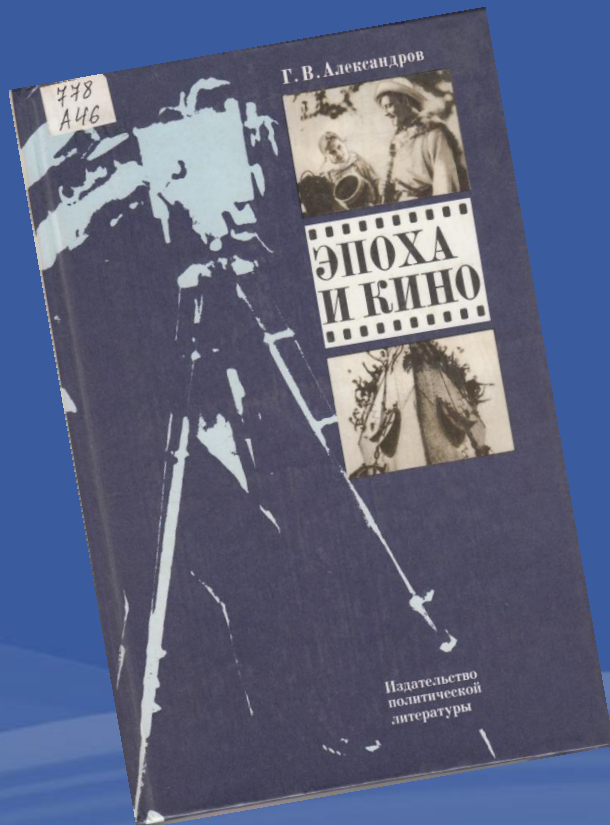
Серце митця
перестало битися 14
грудня 1950 року – у
віці всього сорока
чотирьох років.
Останніми його
словами були: *«По
суті, вмираючи,
перестаєш бути
смертним».*

Як талановитий педагог,
Савченко виростив цілу
плеяду кращих режисерів
вітчизняного кіно.
***«Мистецтва навчити
не можна. Я просто
спробую допомогти
вам зрозуміти, що таке
кіно і кінорежисура», -***
говорив він їм і дав
настільки багато, наскільки
зміг.

**Запрошуємо ознайомитися з матеріалами про
життя і творчість кінорежисера
у фондах НТБ
I.Книги**

Александров, Г. В.

Эпоха и кино / Г. В. Александров.
- 2-е изд., доп. - М. : Политиздат,
1983. - Книга. - 336с : ил.

Історія українського радянського кіно. В 3 т. Т 2: 1931-1945 рр. – К.: Наук. думка, 1987. – 315 с.

Із змісту: [Про творчість І.Савченка]. – С. 6-8, 13-15, 17, 21, 27, 65, 66, 77-87, 98, 102, 144, 149, 151, 153, 171-175, 180-182, 200-202.

История советского кино : 1917-1967 : в четырех томах. Т. 2 : 1931-1941 / Ин-т истории искусств М-ва культуры СССР. Науч.-исслед. ин-т и истории кино Госкино СССР. - Москва : Искусство, 1973. - Книга. - 512 с. - 3,00 р.
Із змісту: [Про творчість І.Савченка]. – С.72-74, 266, 305, 364-366, 387-393.

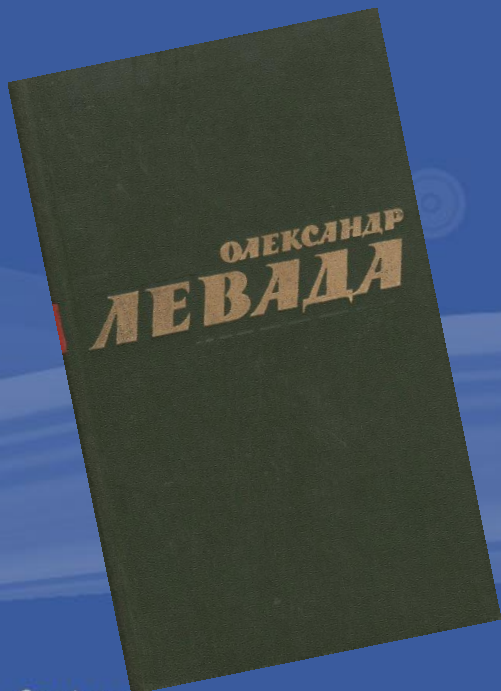

Корнієнко, І.С.

Про кіномистецтво : У 2-х томах. Т.2 / І. С. Корнієнко. - К. : Мистецтво, 1985. - Книга. - 247с.

Із змісту: [Про І.Савченка]. – С. 193.

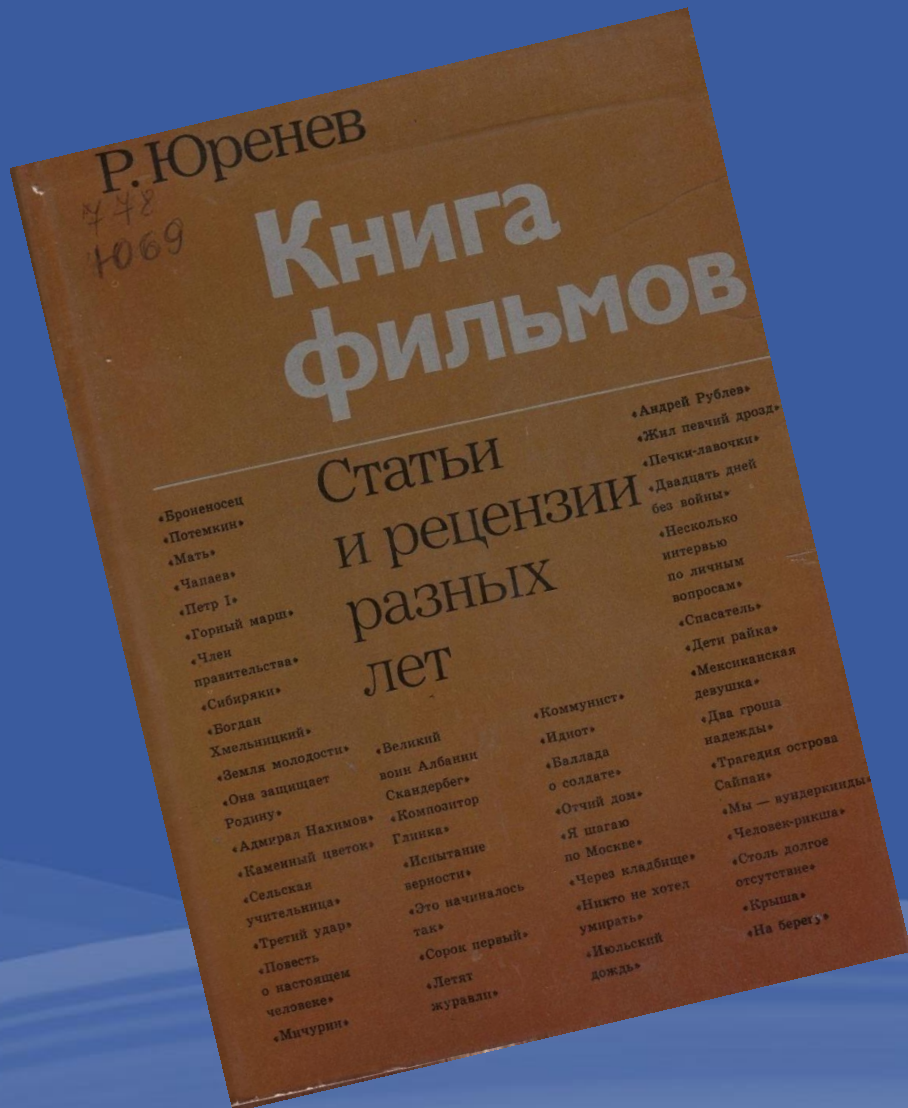

Левада, О. С.

Твори : В 4 томах. Т.4 : Критика; Публіцистика / О. С. Левада. - К. : Дніпро, 1980. - Книга. - 320с.

Із змісту: [Про І.Савченка]. – С. 217

Юренив, Р.

Книга фильмов : Статьи и рецензии разных лет / Р. Юренив. - М. : Искусство, 1981. - Книга. - 336 с.

Из змісту: [Про І.Савченка]. – С.64.

II. Періодичні видання.

**Бортняк А. Видатний кінорежисер
[І.Савченко], не вшанований земляками //
Вінниччина. – 2001. – 16 жовт.**

**Дерев'янку Т. «Наблизитись до історичної
правди...»: [Пам'яті Ігоря Савченка] // Кіно-
Театр. – 1997. – № 2. – С. 42-44.**

Використані електронні ресурси

- <http://vinnytsia-museum.in.ua/mobile-showroom/vinnytsia>
- <http://www.library.vn.ua/>
- <http://artvertep.com/print?cont=974>
- <http://znaimo.com.ua/Савченко Ігор Андрійович>

**Автор ідеї віртуальної виставки зав.відділом
обслуговування СГЛ Савчук Т.С., підбір матеріалів
до виставки підготувала бібліотекар 1 категорії
Кушнір А.В.**

